

16-22 dekabr 2021-ci il

Erməni terroru və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ekoloji vəziyyət

Məlumdur ki, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı və ərzağın əsas mənbəyi sənaye istehsalçıların təbiətdən səmərəli istifadəsi və mühafizəsi ilə bağlıdır. Bu baxımdan təbiətlə cəmiyyət arasında qarşılıqlı təsirin nəzərə alınması, təbii ehtiyatlardan istifadə vaxtı ətraf mühitə mənfi təsirlərin aradan qaldırılması və s. üçün təşkilati, texniki, texnoloji, iqtisadi və s. vasitələrdən istifadə aktual məsələ kimi qarşıda durur. Bu məsələ öz daxili və xarici tərkibinə görə kompleks və çoxcəhətli problem kimi iqtisadiyyatın tarazlı inkişafı, onun ekolojiyalaşdırılması və səmərəli idarə edilməsini tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 dekabr 2016-cı il tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi"ndə qeyd edilir ki, 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün əsas hədəflərdən biri sosial rifahın yaxşılaşdırılması, yüksək texnoloji inkişafa əsaslanan güclü rəqabət qabiliyyətli iqtisadiyyat qurmaqdır. Sosial rifahın yaxşılaşdırılması şərtlərindən biri ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün yeni qida zənciri texnologiyalarının tətbiqinin genişləndirilməsi, yeni aqro-ərzaq zənciri strukturlarının formalaşdırılması nəzərdə tutulur. Strateji Yol Xəritəsində göstərilir ki, "Hər yerdə Qlobal Ərzaq Təhlükəsizliyi İndeksində Azərbaycan qida təminatına görə 61-ci, qida məhsullarının keyfiyyətinə görə 86-cı yerdədir. Daha yaxşı kənd təsərrüfatı sistemi Azərbaycanın hər iki göstərici üzrə mövqeyinin təxminən 40-cı yerə yüksəlməsinə imkan verəcəkdir".

İnsan fəaliyyəti onu əhatə edən mühitə əlaqədardır. Təbiət insan üçün zəruri xammal mənbəyidir, həm də onun ətraf mühiti çirkləndirən istehsal fəaliyyəti nəticəsində tullantılarını qəbul edəndir. Ekologiya ətraf mühitin tarazlığını və bu tarazlığın pozulmasına təsir edən təbii amilləri, antropogen (insan fəaliyyəti) və fiziki prosesləri öyrənən elmdir. Ekologiya canlı orqanizmlərin bir-birilə və ətraf mühitlə əlaqəli fəaliyyətdir. Ətraf mühitin iqtisadiyyatından məlumdur ki, təbii

ehtiyatlardan səmərəli istifadə edilməsini idarə etmək üçün bir çox anlayışlardan - ətraf mühitin mühafizəsi, çirkləndirilməsi, ekoloji itki, ekoloji sistem və s. anlayışlardan istifadə edilir.

Təbii və meteoroloji anomalialar, risklər nəticəsində aqrar sahə ziyan çəkir, sahənin investisiya cəlbediciliyi azalır. Torpağın və suyun çirkləndirilməsi, pestisidlərdən düzgün istifadə edilməməsi, köhnəlmiş texnologiyaların tətbiqi ətraf mühitə, ekologiyaya ziyan vurur, nəticədə qida məhsullarının ekoloji təhlükəsizliyi azalır. Bütün bunlar kənd təsərrüfatı məhsullarının və ərzağın keyfiyyətinə və insan sağlamlığına mühafizəsinə diqqətin müntəzəm olaraq artırılmasını tələb edir.

Aqrar sahədə məhsul istehsalı insanların həyat fəaliyyəti, təbiət, torpaq, su, meşə və digər sərvətlərlə sıx bağlıdır. Təbii ehtiyatlardan istifadə müvafiq sahə məhsullarının formalaşmasına, bu isə ekoloji problemlərin, çirklənmə mənbələrinin yaranmasına zəmin yaradır. Göstərilən məsələləri sadalamaqda məqsədimiz meşələrin azalması, təbii fəlakətlər və s. nəticəsində iqlim dəyişiklikləri, istiləşmə, daşqınlar, quraqlıqlar, səhrələşmələrin əmələ gəlməsini, bitki örtüyü və heyvanların məhv olması səbəblərini araşdırmaq deyil. Ətraf mühitə və ekoloji tarazlığın pozulmasına Ermənistanın 30 il ərzində ərazilərimizi işğal edərək, vurduğu ziyanı, orada qarşılarına çıxan hər şeyi məhv etmələri, çirkləndirmələri, talan etmələrini göstərməkdir. Vəhşilər ətraf mühiti və ekologiyaya hansı yollarla məhv edib, çirkləndiriblər?

- *Təbii sərvətlərdən, torpaq, meşə və sudan qeyri-səmərəli, erməni xislətinə uyğun, vəhşicəsinə istifadə edilər;*

- *Su hövzələrini, çayları, gölləri sənaye müəssisələrinin tullantıları ilə çirkləndirib, sağlamlığa təsir edən kimyəvi, biokimyəvi və təmizlənməmiş çirkab suları və tullantıları atıblar, bu proses ərazilərimiz işğaldan azad edilməsindən sonra da davam edir;*

- *Atmosferi – meşələri, yaşayış binalarını, otlaqları yandırmaqla çirkləndiriblər və s.*

Bütün bunlar həm də ekoloji

terrorudur, təbii ehtiyatlara vurulan çox ciddi ziyandır və onların (torpağın, meşənin və s.) bərpası üçün uzun müddət vaxt və maliyyə tələb olunacaqdır. Daha böyük və ciddi ziyan ərazilərimizdəki insanların (uşaq, qadın, qocaların) məhv edilməsi, onların əlil olmalarıdır. Ermənistanın ölkəmizə qarşı terrorunun, vəhşiliyinin miqyası genişdir və daha dəhşətlidir. Bununla əlaqədar aşağıdakı faktlara diqqət yetirmək yerinə düşər:

ABŞ-in Arkanzas ştatının Hazen ərazisində hüquqşünas və hakim olmuş, h.e.d., tarixçi-hüquqşünas Samyuel A.Uimz London, Paris, Roma, Moskva, İstanbul və Vaşinqton şəhərlərində Azərbaycanın həqiqətli və Erməni terroru barədə tədqiqatlar aparmış, 2003-cü ildə "Ermənistan – terrorçu "xristian" ölkənin gizli tərbiyəsi" adlı kitab çap etdirmişdir. Kitabı ingilis dilindən Zeydulla Ağayev tərcümə etmiş, elmi redaktoru psixologiya elmləri doktoru, professor, MM-in komitə sədri Səməd Seyidov olmuşdur. İbrət almaq, nəticə çıxarmaq baxımından kitab əvəzsiz mənbədir. Bu kitabı azərbaycanlı və ya türk alimi deyil, məhz amerikalı qələmə alıb, arxiv materiallarını uzun müddət elmi araşdırıb və erməniləri tutarlı dəlillərlə ifşa etmişdir. Kitabdan istinadlar verməyi özümüzlə borc bilirik. Kitabın bəzi fəsilərinə fikir verin: Müqəddəs terror; Ermənistan diktator ölkə kimi yaradılmışdır; Erməni oyun nömrələri və onların iki kitab toplusundan istifadəsi; Amerika admiralı Ermənistanın iddialarını "tamamilə saxta" adlandırır; Özlərinin birinci xristian ölkəsi olduğunu iddia edən ermənilər əslində necə xristiandırlar?; Qana susamış erməni quldurları; Ermənistanın nəyi gözləmək olar?; Erməni qəddarlığı; Zorakılıq və terror kampaniyalarını müdafiə məqsədilə erməni liderləri dünyaya miqyaslı siyasi təşkilat yaradırlar; Muzdlu erməni agentləri Birləşmiş Ştatlarda ictimai fikir formalaşdırır; Yardım üzrə Amerikanın baş komissarı boyan edir ki, "Ermənilər professional dilənçidirlər" və s.

Samyuelin tədqiqatlarında onların murdar daxili aləmi faktlarla

ifşa olunur.

"1970-ci və 1980-ci illərdə erməni qatilləri bütün dünyanı dolaşaraq, çoxlu türk diplomatlarını qətlə yetirdi, qatillərin bir neçəsi burada - Birləşmiş Ştatlarda baş vermişdi.

70 il ərzində Sovet İttifaqının bir parçası olmuş Ermənistan yenidən müstəqillik qazanaraq, 1992-ci ildə rüslardan bir milyard dollarlıqdan artıq silah – sursat və avadanlıq peşqəş alaraq qonşu Azərbaycan üzrərinə daha bir əsassız hücumu keçdi. Bu erməni xristianları silah gücünə bir milyondan çox zavallı müsəlmanı ev-eşiyindən qovaraq, qonşu torpaqlarının 20 faizini işğal etdi. Keçən bu 10 il ərzində həmin ermənilər Amerika hökumətinə fırıldaq gələrək, 1,4 milyard dollarlıq "xarici yardım" aldı – güman ki, bütün dünyanın hər hansı ölkəsində adambaşına düşən illik gəlirdən daha çox! Hələ Lisus Xrist adından bu terrorçu ölkəyə axıdılan Amerika xristian qruplarının topladığı milyonlarla dollar pul bura aid deyil."

Samyuel daha sonra yazır: "Qarabağın tarixi kökləri antik dövərə gedib çıxır. Bu, Azərbaycanın tarixi əyalətlərindən biridir. Bu region Azərbaycanın vacib siyasi, mədəni və mədəni mərkəzidir (və ya bəlkədə "formalaşmışdır" deyilsə, daha yaxşıdır).

1918-ci ildə Ermənistan cırdan respublika kimi meydana olar-olmaz öz qonşularına – Gürcüstan, Osmanlı İmperiyası və Azərbaycana qarşı saxta torpaq iddiaları irəli sürdü. Bədnam "Qarabağ problemi" ermənilər tərəfindən saxta iddialar əsasında yaradılmışdır.

Eramızdan qabaq dördüncü əsrdən eramızın səkkizinci əsrinə kimi Azərbaycanın indiki Dağlıq Qarabağ (İ.İ – keçmiş Qarabağ) ərazisi Şimali Azərbaycanın ən qədim dövləti olmuş Qafqaz Albaniyasının əyalətlərindən biri idi. 1992-ci ildə ermənilər oranı vəhşicəsinə işğal edənə kimi Qarabağ heç vaxt Ermənistanın bir hissəsi olmamışdır!"

Ermənistanın terroru, xain və ədalətsiz siyasəti, ölkəmizə qarşı təcavüzü və vəhşiliyi müsəlmanlara nifrət və kin bəsləməklə

uzun müddətdir ki, davam etmiş, zorakılığı və qəddarlığı dinc, silahsız əhaliyə qarşı yönəldilmişdir. 1990-cı ilin əvvəlində Qarabağ ətrafı yeddi rayonun 8,1 min km² ərazisi zəbt edilmiş, 465 min əhali daimi yaşayış yerindən məcburi qovulmuş, 768 kənd və qəsəbə, habelə 7 rayonun mərkəzi tamamilə dağıdılmış, talan edilmişdir. Professor N.Müzəffərli və E.İsmayılovun məlumatlarına görə 2 mindən çox mədəni-məişət obyekt, 193 tarixi abidələr məhv edilmiş, yandırılmış, talan edilmişdir. Ən dəhşətlisi odur ki, uzun müddət Ermənistanın terror siyasəti davam etmiş, həmin rayonlarımızdan işğal dövründə (İ.İ – 1990-1993-cü illərdə) 2312 nəfər şahid, 2598 nəfər əlil olmuşdur. Bunları N.Müzəffərli və E.İsmayılovun məlumatları əsasında tərtib etdiyimiz aşağıdakı cədvəldən görmək olar (cədvəl 1).

Professor E.Hacızadənin məlu-

İbrahimov İ.H., i.e.d., prof. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Bakı Biznes Universiteti

	ərazisi, km ²	əhalisi, min nəfər	Dağıdılıb, talan edilib			şahid verib, nəfər	əlil olub, nəfər
			qəsəbə və kənd	mədəni-məişət obyektləri	tarixi abidələr		
Ağdam	1094	143,4	122	598	27	538	587
Füzuli	1386	98,6	54	154	15	528	1309
Cəbrayıl	1050	50,1	77	197	27	347	172
Zəngilan	707	31,9	84	138	13	191	110
Qubadlı	826	29,5	94	205	12	232	146
Laçın	1875	54,0	120	575	12	259	225
Kəlbəcər	936	57,5	217	134	87	217	49
	8134	465,0	768	2001	193	2312	2598

matlarına görə, keçmiş Dağlıq Qarabağ və onun ətrafındakı 7 rayon tam və ya qismən erməni millətçilərinin işğalı altında olmuş, onun işğal tarixində 601 min nəfər əhali terrora məruz qalmışdır. Münaqişənin ilk dövrlərində ermənilərin yeddi rayonumuzun başına gətirdikləri fəlakətlər təkə bununla bitmir. Göstərilən yeddi rayonu Ermənistanla birləşdirmək məqsədilə

1990-1993-cü illərdə erməni ordusu hərbi təcavüzə keçərək, çoxlu sayda həmvətənlərimizi əsir götürdülər, soyqırım törətdilər, həmin vaxt on minlərlə insan həlak oldu. Bu danılmaz faktlar Ermənistanın dövlət səviyyəsində terrorla məşğul olduğunu sübut edir. Araşdırmalar göstərir ki, bu terror həm türklərə, həm də azərbaycanlılara qarşı yüz ildən çox dövrü əhatə etmişdir.
(davamı var)